

Randen av ca. 30 år gammelt lerfall

Fig. 6. Lerfall på Fallaksøy. Sett nedover elven, som går inn i rasgropen.
G. H. fot. 21 des. 1936.

trær hvis alder anslåes til 25 à 30 år. Der ligger i den gamle rasgrop rygger efter den utgledne fastskorpe.

Fast fjell sees intet sted i elvebredden. Leravsetningen antas å være meget dyp.

Noen årsak til lerfallet kunne ikke påvises. I Drammen har der i tidens løp gått flere lerfall som ligner disse på Fallaksøy, men der antas lerfallene å være framkalt av at elvebredden har vært belastet over sin bæreevne. Det er sannsynlig at lerfallene på Fallaksøy skyldes elveleiets fordypning utenfor bredden, da strømmen fra stryket ved Stegla setter mot land om enn svakt.

9. Lerfall ved Ness i Harran.

Ved 3-tiden natt til 3 april 1936 løsnet der i Namsens venstre bredd et større lerfall i den for brudd utsatte elvemel noen hundre meter ovenfor veibroen ved Ness. På foranledning av Harran formannskap tok Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen seg av arbeidet med å begrense skaden, og på Vassdragsvesenets oppfordring foretok jeg sammen med dets ingeniører

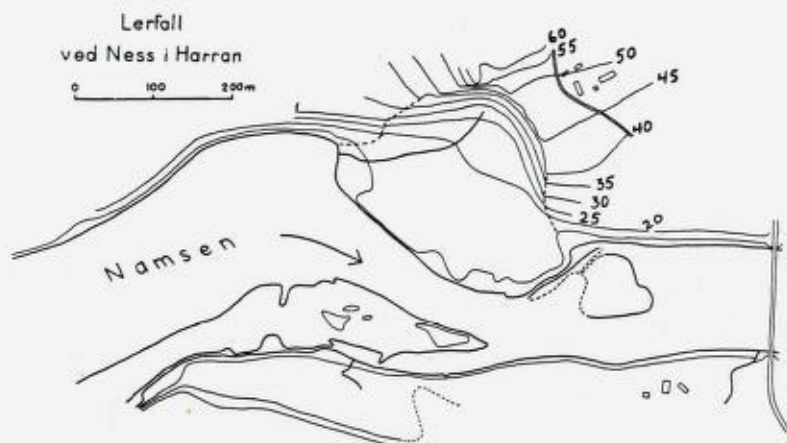

Fig. 7.

og representanter for veivesenet, kommunen, samt interesserte grunneiere en befarings av rasområdet 17 og 18 april.

Ingen hadde sett raset, men på flere av de nærmest liggende gårder hadde folk hørt duren, og på de to Nessgårder hadde de også kjent rystelsen, som de tok for jordskjelv inntil de fikk se raset om morgenen. Om formiddagen den 4 april ved

11-tiden hadde en ny utrasning funnet sted, og siden ramlet stadig større og mindre jordklumper ned fra raskanten. Herved fikk den nesten loddrette inntil 30 m høye bruddkant en stabilere form. Dertil bidrog også et par meter tykt gruslag øverst i melen idet gruset raste ut over lerveggen og støttet dennes nedre del.

Fig. 8. Randen av lerfallet ved Ness. Bemerkmannen på kanten for å få inntrykk av dimensjonene.

Ing. Holst fot. 29. mai 1939.

Der hvor lerfallet løsnet var der før en høy og bratt elvemel, hvorfra der av og til gikk mindre ras. Elveålen lå like innunder melen, og elvens dybde var her stor, det ble nevnt 6 à 7 m. Elvebakken var stykkomtil snau, og stykkomtil skogbevokset. I vinterens løp hadde vannstanden i Namsen holdt seg usedvanlig lav, der ble sagt en halv meter lavere enn normalt.

Skredgropen var bredest ytterst ved elven. Formen er omtrent som en halvcirkel med diameteren liggende langs den gamle elvebredd i 220 m's lengde. Skredgropens areal, målt på det kart Vassdragsvesenet har opptatt, er 260 000 m². Omtrent et like stort areal dekket den i elven utgledne masse. Elvemelen var høy, visstnok 10 à 15 m. Høydeforskjellen mellom Namsens vannstand og raskantens høyeste punkt er 43 m og avstanden 150 m målt fra der den gamle bredd av elven lå. Det var således en temmelig bratt bakke der hvor lerfallet gikk, og bunnen i rasgropen heller også sterkt nedover mot elven.

Som det pleier å være i lerfall av denne form har den utgledne masse vært relativt tørr. Hvis skredgropen har pæreform med smal åpning må leret bli flytende som en suppe for at fallet skal gripe om seg. Ved dette lerfall såes ikke spor etter noen flytende slamstrøm. Det utgledne ler var under befaringen så pass tørt at det gikk an å komme frem over alt i skredgropen.

Det utraste materiale la seg som en bred demning tvers over elven. Det nådde dog ikke helt over til den motsatte bredd hvor nok isen var oppbrutt men elvesengen ikke oppfylt. Vannet gikk i et trangt far langs midten av den gamle elveseng. På høyre side (vestsiden) av dette far lå fremskjøvne hauger av plastisk ler som hadde ordnet seg i konzentriske parallelle rygger om skredgropens bunn som centrum. Leret var ikke fastere enn at en stav kunne trykkes ned i det. På venstre bredd av det nuværende far hadde den utgledne masse helt fylt elvens dypeste renne og nådde til en høyde 5 à 6 m over elvens nivå. Herfra steg høyden ennu 7 à 8 m innover mot foten av raskanten. Det utgledne ler hadde således lagt seg med en helning av 1 på 25.

Leret i rasveggen er et skiveler hvori tynne lerlag veksler med papirtynne finsandlag. Inniblandt må der imidlertid også

Fig.9. Lerfallets grop sett fra elven. G. H. fot. 18 april 1936.

finnes tykkere finsandlag, for i de nedgledne klumper opptratte der sandlag av ca. 10 cm tykkelse. Finsanden ydet liten motstand mot det strømmende vanns erosjon.

Det var under befaringen ikke rådelig å gå innunder den bratte raskant, så jeg fikk ikke se noen prøve av det urørte ler i veggen. De utraste større lerklumper ved foten av skredkanten hadde under utglidningen antatt en myk konsistens og lå i hauger hvis overflate var avrunnet som følge av forandringen i konsistens. Det er sannsynlig at leret i rasgropens bunn har hatt mindre fasthet enn det ler som nu kan sees i rasveggen, og at det er et mykere bunnlag under elvenivået enn det nu tilgjengelige som har fremkalt lerfallet.

Lerfallet må formodes å ha begynt med et elvebrudd. Noen annen årsak kunne iallfall ikke efterspores.